

Ярослава КОТЕНКО,

orcid.org/0009-0009-0765-0149

кандидат мистецтвознавства,

викладач кафедри оркестрових інструментів

Харківської державної академії культури

(Харків, Україна) yaroslava_kotenko@xdak.ukr.education

ЦИФРОВІ РЕСУРСИ З ОГЛЯДУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО МУЗИКОЗНАВСТВА

В статті розглядається цифровізація як принцип розвитку сучасного суспільства, науки, культури та мистецтва. Мета статті полягає у визначенні ролі цифрових ресурсів у контексті розвитку українського музикознавства. Надано існуючі трактування поняття «цифрові ресурси», представлено авторське визначення поняття «цифрових ресурсів у наукових дослідженнях мистецтва». Наведено приклади існуючих цифрових ресурсів (наприклад, наукових, науково-практичних інтернет-конференцій різних рівней, онлайн-круглий стіл, онлайн-майстер-клас тощо). Проаналізовано можливості використання цифрових ресурсів в наукових дослідженнях у галузі музичного мистецтва. Підкреслено, що в контексті академічного дослідження стає фундаментальною необхідністю виявлення причинно-наслідкових зв'язків між впливом цифрових технологій та естетичними парадигмами, що існують у галузі музичного мистецтва. Наукові дослідження у галузі мистецтва направлені на висвітленні синергії між традиційним мистецтвом та сучасними цифровими технологіями. Вони прагнуть досягти важливих цілей, що виходять за межі простого демонстрування нових технологій. Можливість миттєвого поширення мистецтва через інтернет також відкриває двері для глобальної аудиторії, наголошуючи на важливості цифрової платформи в сучасному художньому діалозі. Часто студенти, які мають більш актуальні знання в галузі цифрових технологій, випереджають своїх викладачів навіть у художній майстерності. Ця динаміка характерна для сучасних мистецьких освітніх установ, відбиваючи вплив технологічних інновацій на творчий процес та методи навчання. Доведено, що мистецтво як об'єкт наукового дослідження направлено на формування готовності до науково-дослідної діяльності в галузі музичного мистецтва та освіти, здатності організувати зміст науково-дослідної роботи. На сьогодні з ростом важливості підготовки науково-педагогічних кадрів мистецької галузі сучасної України актуальність використання цифрових ресурсів у наукових дослідженнях музичного мистецтва невинно росте.

Ключові слова: цифрові ресурси, українське музикознавство.

Yaroslava KOTENKO,

orcid.org/0009-0009-0765-0149

Candidate of Arts,

Lecturer at the Department of Orchestral Instruments

Kharkiv State Academy of Culture

(Kharkiv, Ukraine) yaroslava_kotenko@xdak.ukr.education

DIGITAL RESOURCES IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN MUSICOLOGY

The article considers digitalization as a principle of development of modern society, science, culture and art. The purpose of the article is to determine the role of digital resources in the context of the development of Ukrainian musicology. Existing interpretations of the concept of "digital resources" are given, the author's definition of the concept of "digital resources in scientific research of art" is presented. Examples of existing digital resources are given (for example, scientific, scientific-practical Internet conferences of various levels, online roundtable, online master class, etc.). The possibilities of using digital resources in scientific research in the field of musical art are analyzed. It is emphasized that in the context of academic research, it becomes a fundamental necessity to identify the cause-and-effect relationships between the impact of digital technologies and the aesthetic paradigms that exist in the field of musical art. Scientific research in the field of art is aimed at highlighting the synergy between traditional art and modern digital technologies. They strive to achieve important goals that go beyond the simple demonstration of new technologies. The possibility of instant dissemination of art via the Internet also opens the door to a global audience, emphasizing the importance of the digital platform in the modern artistic dialogue. Often, students who have more relevant knowledge in the field of digital technologies are ahead of their teachers even in artistic skill. This dynamic is characteristic of modern art educational institutions, reflecting the impact of technological innovations on the creative process and teaching methods. It is proven that art as an object of scientific research is aimed at forming readiness for scientific research activities in the field

of musical art and education, the ability to organize the content of scientific research work. Today, with the growing importance of training scientific and pedagogical personnel in the artistic field of modern Ukraine, the relevance of using digital resources in scientific research of musical art is constantly growing.

Key words: digital resources, Ukrainian musicology.

Постановка проблеми. Трансформація сучасного суспільства спрямований на формування цивілізації цифрового світу та як наслідок цифрового товариства. Спостерігається широка інформатизація соціального простору: від науки, культури, мистецтва, освіти до політики, економіки – найважливіші соціальні системи схильні до впливу науково-технічного прогресу. Підкреслимо, що процес «цифровізації» виступає динамічним фактором формування сучасного соціуму.

В сучасній епосі технологічного прогресу питання взаємодії цифрових технологій та мистецтва в цілому і музичного зокрема є предметом наукового дослідження та осмислення. Так, наприклад, еволюція цифрових технологій, починаючи від досліджень до втілення концепцій у сучасних творах, ставить перед науковим співтовариством як завдання розуміння цих трансформацій, так і пошуку нових методологічних підходів до дослідження та інтерпретації творів мистецтва. Це ж стосується і наукових досліджень у музичному мистецтві, де розглядаються актуальні питання розвитку і трансформацій музики (сутність, зміст, форми тощо).

Дослідження впливу сучасних технологій на музичне мистецтво перетворюється в академічну необхідність для систематичного аналізу цих змінних та визначення ключових тенденцій у контексті художньої еволюції.

Аналіз досліджень. Науковий спектр досліджень з представленої проблематики містить чималу кількість наукових розробок.

Наукові дослідження у мистецтві присвячені дослідженню актуальних питань мистецтва (О.В.Антонюк, Р. Яців, О. Ю. Клековкін). Дослідником О. Ю. Клековкіним представлена методологія дослідження сучасного мистецтва.

Методологія теоретичного музикознавства представлена в дослідженнях І.Зінків, Н. Бабій-Очеретовська, О. Коменда, О. Немкович та ін.

Огляд питання використання цифрових ресурсів в освіті та в управлінській галузі представлено в дослідженнях О. Борзик, Л. Четаєва, А. Клеба, А.Дробін та ін.

Етичні питання використання цифрових ресурсів розглядається в дослідженнях О.П.Пінчук.

Окремо слід наголосити на дослідженнях, в яких було розкрито використання інформаційних технологій у процесі викладання мистецьких

дисциплін (Говорченко, В. Савастру, Н. Гайсинюк, С. Кишакевич, Г. Стець та ін.).

Процес використання цифрових технологій у музичному мистецтві розглядається дослідниками В. Грищенко, В. Котонський, Є. Куш, А. Маринін, та ін.

Мета статті. Визначити роль цифрових ресурсів в контексті розвитку українського музикознавства. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: розглянути поняття «цифрові ресурси», «цифрові технології», «цифрові засоби»; надати авторське визначення поняття «цифрові ресурси у наукових дослідженнях мистецтва»; навести приклади використання цифрових ресурсів у наукових дослідженнях мистецтва; окреслити перспективи використання цифрових ресурсів у наукових дослідженнях мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Цифрові ресурси охоплюють широкий спектр інструментів, таких як електронні освітні матеріали, онлайн-платформи, віртуальні симулятори, інтерактивні завдання тощо.

«Під цифровими ресурсами ми розуміємо організацію та здійснення освітнього процесу на якісно новій основі з використання цифрових технологій з метою отримання необхідної інформації та знань, формування необхідних компетентностей, формування і вдосконалення умінь і навичок, підвищення мотивації до навчання, контролю засвоєння і узагальнення, формування ціннісного та особистісного ставлення тощо» (Дробін, 2021).

«Системний підхід дозволяє розглядати цифрові ресурси як елемент цілісної системи вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. У цій системі цифрові інструменти взаємодіють із методами, формами та змістом навчання. Теоретично важливим є також принцип інтегративності, що передбачає поєднання вокальної, методичної та цифрової підготовки» (Кишакевич, 2026: 109).

«Цифрові технології охоплюють широкий спектр інноваційних інструментів, серед яких штучний інтелект, блокчейн, великі дані, інтернет речей, хмарні обчислення та інші» (Возняк, 2024: 83).

Цифрові ресурси у наукових дослідженнях музичного мистецтва є багатофункціональним інструментом, які охоплюють різноманітні онлайн-платформи на яких науковцями підніма-

ються питання функціонування та розвитку різних галузей мистецтва (наприклад, проведення наукових, науково-практичних інтернет-конференцій різних рівней, онлайн-круглий стіл, онлайн-майстер-клас тощо).

Наукові, науково-практичні інтернет-конференції (міжнародні, всеукраїнські) проводяться на базі: Київського національного університету культури і мистецтв, Київська академія мистецтв, Національна музична академія ім. П.І. Чайковського, Одеської національної музичної академії ім. А.В. Нежданової, Харківського національного університету мистецтв ім. І.П. Котляревського; Харківської державної академії культури, Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенко, Львівської національної академії мистецтв.

Проведення інтернет-конференцій об'єднує науковців, викладачів, докторантів, аспірантів і здобувачів освіти з України та зарубіжжя. Подібні інтернет-конференції створюють певне наукове поле, в якому дослідники піднімають актуальні питання існування мистецтва, вибудовують шляхи її розвитку. Завдяки науковим розвідкам дослідників ми можемо константувати існуючу картину мистецтва.

Широкої популярності набуває діяльність Громадської організації «Наукова спільнота» та Вищої школи управління та адміністрації в Ополі Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu (м. Ополе, ПОЛЬЩА) в межах проведення міжнародних мультидисциплінарних наукових інтернет-конференцій <http://www.spilnota.net.ua/ua/>. Метою конференцій є конструктивне обговорення проблематики соціальних та гуманітарних наук.

Науково-дослідна робота в галузі музичного мистецтва є важливою складовою її розвитку. «Нині освітній процес орієнтується на потреби інформаційного суспільства, а також на інтеграцію в європейський освітній простір. Мистецька освіта формує фахівців нового покоління, здатних творчо само реалізуватися та професійно розвиватися завдяки інноваційним педагогічним підходам і активному використанню інформаційних технологій» (Саватару, 2025: 55).

Зокрема в підготовці кваліфікованих спеціалістів як нерозривної складової освітнього процесу. Науковці С. Говорченко, В. Саватару наголошують на тому, що «використання цифрових інструментів відкриває для здобувачів хореографічної освіти можливість експериментувати з відео форматами, здійснювати монтаж танцювальних композицій, створювати власні творчі проекти» (Говорченко, 2025: 1635).

Наукові дослідження у мистецтві можуть виглядати надто раціонально. Але якраз застосування системи дозволяє замислюватися про художню практику в цілому як про дисципліну або теорію, дивитися на загальні соціальні процеси та розуміти, де ми знаходимося. Може бути, це не завжди потрібно, але цікаво. Наприклад, що нам показує художній матеріал сам по собі та в контексті розвитку мистецтва?

Цифровізація якісно модернізує сферу культури та мистецтва. Важливим аспектом у цьому напрямку є аналіз проблемних питань, які необхідно вирішувати поетапно під час здійснення стратегії цифрової трансформації. Це дозволяє виявляти недоліки фінансування, технічні та організаційні помилки та своєчасно їх усувати, що сприяє вдосконаленню закладів культури, сфер інтеграції традицій та інновацій. Дослідження принципів об'єднання найкращих аспектів традиційного мистецтва з інноваційними методами, створюючи унікальні твори, які поєднують у собі історичну спадщину та сучасні технології;

Наукові дослідження у галузі мистецтва направлені на висвітленні синергії між традиційним мистецтвом та сучасними цифровими технологіями. Вони прагнуть досягти важливих цілей, що виходять за межі простого демонстрування нових технологій:

- експерименти у творчості. В наукових дослідженнях вивчається питання реалізації творчих експериментів з використанням нових технологій. Підтверджується факт появи нових форм мистецтва, які відбивають сучасні реалії;

- формування діалогу. Наукові дослідження стимулюють обмін ідеями та досвідом між митцями та дослідниками. Створення відкритого діалогу сприяє збагаченню творчого процесу та підвищенню усвідомленості;

- переосмислення традицій. Науковці прагнуть викликати загальне обговорення питання того, як цифрові технології змінюють традиційні уявлення про мистецтво, авторство та сприйняття. Це сприяє актуалізації та оновленню художньої спадщини в цілому.

Однією з найважливіших функцій мистецтва як наукового дослідження, особливо сучасного, визнається його здатність, перебуваючи в якійсь «точці позанахідності», здійснювати критику суспільних процесів і феноменів – не пропонуючи певний погляд, але відкриваючи різні перспективи і запрошуючи глядачів до роздумів, рефлексії, осмислення. Коли ми говоримо про мистецькі практики в організаційному контексті, то можна виділити два типи: у першому випадку митець

запрошується організацією для здійснення будь-яких артистичних інтервенцій, у другому випадку, художник не афілійований організацією та здійснює художнє осмислення незалежно.

Цифрові ресурси на стільки увійшли у простір музичного мистецтва, що виникло явище на рівні тренду як «цифрове мистецтво», де «мистецтвознавці і художники розуміють під ним творчу діяльність, започатковану на використанні інформаційних (комп'ютерних) технологій».

Наразі існує чисельна кількість досліджень, присвячених використанню цифрових технологій у музичній індустрії. Так, наприклад, Є. Куш розглядає «історичний вимір та сучасний підхід до використання електроміузічних інструментів» (Куш, 2015). У дослідженні В. Котонського розглядаються «питання використання комп'ютера у музичній індустрії» (Kotonski, 2000: 161). В. Грищенко поглиблює вивчення даного питання та «звертається до питань використання MIDI-нотації у музичній індустрії» (Грищенко, 2017: 174).

Дослідник А.Маринін здійснивши «аналіз особливостей трансформації цифрових технологій в музичній індустрії в кінці ХХ – початку ХХІ століття, визначив, що цифровізація є одним із основних чинників розвитку музичної індустрії, а також основною передумовою її появи» (Маринін, 2024: 314).

Сьогоднішнє суспільство зазнає суттєвого трансформаційного впливу цифрових технологій, надаючи значний вплив на художню творчість. Зростання цих технологічних досягнень акцентує питання щодо еволюції мистецтва та змін у художній теорії.

Системоутворюючий принцип цифрового мистецтва базується на тому, що однією з цільових точок системи має бути кінцевий споживач, тобто глядач. Іншими складовими є цифрові засоби (засоби телекомунікацій, комп'ютерні програми)

та фахівці, які беруть участь у створенні та реалізації проектів мистецтва різних форм. Цифрові засоби – це сполучна ланка між глядачем і фахівцем (фахівцями), а також між фахівцями, що взаємодіють віддалено. На сьогоднішній день є сприятливі умови для розвитку цифрового мистецтва. Що зумовлено, з одного боку, несприятливою епідеміологічною ситуацією у світі та необхідністю забезпечити доступ кінцевим споживачам до результатів творчості, з іншого боку, активним розвитком цифрових інформаційних та комунікаційних технологій.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можемо констатувати, що сьогодні активними темпами йде цифровізація у всіх сферах життєдіяльності суспільства, зокрема в області науки, культури та мистецтва.

Віртуальна реальність увійшла у всі сфери нашого життя, у тому числі в одні з творчих – культуру і мистецтво. У сучасний період застосування інформаційних технологій у мистецтві. Створюються нові проекти, які передбачають нові формати наукових, науково-практичних конференцій, навчальних програм тощо.

Можна впевнено сказати, що цифрові ресурси не змінюють мистецтво, а збагачують його.

Мистецтво як об'єкт наукового дослідження направлено на формування готовності до науково-дослідної діяльності в галузі музичного мистецтва та освіти, здатності організувати зміст науково-дослідної роботи.

На сьогодні з ростом важливості підготовки науково-педагогічних кадрів мистецької галузі сучасної України актуальність використання цифрових ресурсів у наукових дослідженнях музичного мистецтва невинно росте. Подібна тенденція веде не лише до підняття професійного рівня викладачів і компетенцій студентів, а й в цілому рівня музичної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борзик, О. Б., Четаєва, Л. П., Клеба, А. І. Цифрові ресурси як засіб розвитку професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (11) 2024. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13957115>
2. Возняк Г., Харчев О. Цифрові технології та їхня роль у реалізації управлінських рішень на локальному рівні. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*, Т. 4 (54) 2024. С. 80–89. DOI: <https://doi.org/10.55643/ser.4.54.2024.580>
3. Говорченко С., Савастру В. Роль інформаційних технологій у формуванні фахових компетентностей майбутніх хореографів. *Наукові інновації та передові технології*. No 7 (47) 2025. С. 1633–1644.
4. Грищенко В. І., Козлін В. Й. MIDI-нотація як сучасний спосіб шифрування й запису музичного матеріалу. *Культурологічна думка : щорічник наукових праць*. Випуск № 12. 2017. С. 172–178.
5. Дробін А. А. Класифікація цифрових освітніх ресурсів як засіб уточнення їх практичного цільового призначення. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (201) 2021. С. 77–81.
6. Кишакевич С., Стець Г. Інноваційні технології в підготовці вчителя музичного мистецтва: інтеграція цифрових ресурсів у навчання співу. *Молодь і ринок*. No. 2 (246), 2026. С. 107–112.
7. Куш Є. В. Електроміузічний інструментарій як еволюційний фактор музичної культури : монографія. Київ : НАККіМ, 2015. 160 с.

8. Маринін А. Є. Трансформація цифрових технологій у музичній індустрії в кінці XX – початку XXI століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 2. С. 311–315.
9. Саватару, Н.І., Говорченко С.М. Інформаційні технології у мистецькій освіті: нові можливості для творчого розвитку. *Педагогічна академія* : наукові записки. № 24, 2025. С. 50–60.
10. Kotonski, W. Computer Application in Music – A Survey. *Task quarterly*. Vol. 3, No. 2 (Spring) 2000. Pp. 159–170.

REFERENCES

1. Borzyk, O. B., Chetaieva, L. P., Klieba, A. I. (2024). Tsyfrovi resursy yak zasib rozvytku profesiinoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv. [Digital resources that support the development of professional competence of future primary school teachers]. *Pedahohichna Akademiia: naukovy zapysky*, (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.13957115> [in Ukrainian].
2. Vozniak H., Kharchev O. Tsyfrovi (2024). Tekhnolohii ta yikhnia rol u realizatsii upravlynskykh rishen na lokalnomu rivni. [The role of technology in the implementation of administrative solutions at the local level]. *Sotsialno-ekonomichni vidnosyny v tsyrovomu suspilstvi*, T. 4 (54). S. 80–89. DOI: 10.55643/ser.4.54.2024.580 [in Ukrainian].
3. Hovorchenko S., Savastru V.(2025). Rol informatsiinykh tekhnolohii u formuvanni fakhovykh kompetentnostei maibutnikh khoreohrafov. [The role of information technologies in the formation of professional competencies of future choreographers]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*. No 7 (47). S. 1633–1644. [in Ukrainian].
4. Hryshchenko V. I., Kozlin V. Y. (2017). MIDI-notatsiia yak suchasnyi sposib shyfruvannya y zapysu muzychnoho materialu. [MIDI notation as a modern way of encoding and recording musical material]. *Kulturolohichna dumka* : shchorichnyk naukovykh prats. Vypusk №12. S. 172–178. [in Ukrainian].
5. Drobin A. A. (2021). Klasyfikatsiia tsyfrovyykh osvitenikh resursiv yak zasib utochnennia yikh praktychnoho tsilovoho pryznachennia. [Classification of digital educational resources as a means of specifying their practical purpose]. *Naukovy zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky*, (201), S. 77–81. [in Ukrainian].
6. Kyshakevych S., Stets H. (2026). Innovatsiini tekhnolohii v pidhotovtsi vchytelia muzychnoho mystetstva: intebratsiia tsyfrovyykh resursiv u navchannia spivu. [Technological innovations in the teaching of musical art: integration of digital resources in singing lessons]. *Molod i rynok*. No 2 (246). S. 107–112. [in Ukrainian].
7. Kushch Ye. V. (2015). Elektromuzychnyi instrumentarii yak evoliutsiinyi faktor muzychnoi kultury [Electromusical instruments as an evolutionary factor of musical culture] : monohrafiia. Kyiv : NAKKKiM. 160 s. [in Ukrainian].
8. Marynin A. Ye. (2024). Transformatsiia tsyfrovyykh tekhnolohii u muzychnii industrii v kintsii XX – pochatku XXI stolittia. [Transformation of digital technologies in the music industry in the late 20th and early 21st centuries]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv* : nauk. zhurnal. № 2. S. 311–315. [in Ukrainian].
9. Savataru, N.I., Hovorchenko S.M. (2025). Informatsiini tekhnolohii u mystetskii osviti: novi mozhlyvosti dlia tvorchoho rozvytku. [Information technology in artistic education: new possibilities for creative development]. *Pedahohichna akademiia* : naukovy zapysky. № 24. S. 50–60. [in Ukrainian].
10. Kotonski, W. (2000). Computer Application in Music – A Survey. [Computer Application in Music – A Survey]. *Task quarterly*. Vol. 3, No. 2 (Spring). Pp. 159–170.

Дата першого надходження статті до видання: 01.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 20.08.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

